

**Тетяна Іванова,**

докторка педагогічних наук, професорка,  
завідувачка кафедри соціальних комунікацій,  
Міріупольський державний університет  
tv.ivanova77@gmail.com  
<https://orcid.org/0000-0003-1432-4893>

**Валерій Іванов,**

доктор філологічних наук, професор,  
професор кафедри соціальних комунікацій,  
Інституту журналістики,  
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка  
ivanovv@knu.ua  
<https://orcid.org/0000-0002-6981-1683>

**Оксана Єфремова,**

заступниця декана факультету філології  
та масових комунікацій,  
Міріупольський державний університет  
efremovaoksana7@gmail.com  
<https://orcid.org/0000-0002-0280-8084>

## **ЖУРНАЛІСТСЬКІ СТАНДАРТИ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Визвольна війна України проти росії створює надзвичайні умови для діяльності масмедіа. Враховуючи те, що російська пропагандистська машина тільки у 2024 році на пропаганду витратила понад 3 млрд доларів, наш інформаційний простір ворог активно заповнює дезінформацією та фейками. Противагою тут є професійна робота українських журналістів. Саме журналісти стають ключовими посередниками між подіями на фронті та суспільством. Однак їхня робота у кризових умовах підпорядковується суворим вимогам точності,

об'єктивності та етичної відповідальності, тому що саме вони виконують критичну функцію у забезпеченні суспільства достовірними даними.

Але умови війни накладають додаткові обмеження та підвищують відповідальність за роботу українських медіа та ті інформаційні продукти, які вони надають споживачам сьогодні. І в цих умовах дотримання журналістських стандартів стає вирішальним фактором у збереженні довіри аудиторії та уникнення шкоди, в першу чергу, воїнам ЗСУ, народу, усій державі.

Саме з цією метою в країні з'явилися чіткі та прозорі законодавчі й нормативні аспекти, які регулюють діяльність журналістів та працівників медіа під час війни.

Згідно з аналізом, проведеним Програмою USAID RANG, під час воєнного стану можуть бути обмежені конституційні права, включаючи свободу слова та вираження поглядів. Водночас, як зазначено у документі, важливо зберігати баланс між доступом преси до подій і безпекою держави. Це підкреслює необхідність дотримання журналістських стандартів навіть у складних умовах війни. Ретельне вивчення та аналіз цього документа свідчить про те, що потрібний баланс між доступом преси до подій і безпекою держави. Віднайдення цього балансу необхідне для адекватного висвітлення загарбницької війни як для внутрішнього, так і для зовнішнього споживача, наших партнерів, — підсумовується у документі (Журналістські..., 2024).

Ці ж принципи відображені і у статті А. Ковалю та Т. Сидоренко «Етика журналістики під час військових конфліктів», в якій зазначено, що журналісти повинні відповідально використовувати фото- та відеоматеріали, попереджаючи про шокуючий зміст та вказуючи першоджерело. Автори також наголошують на необхідності дотримання міжнародного гуманітарного права, що є обов'язковим для журналістів у зонах конфлікту (Коваль & Сидоренко, 2025).

Багато уваги цим питанням приділяє і всеукраїнське видання «Детектор медіа». Так, у статті «Журналістська етика

під час війни» експерти обговорюють, як висвітлювати війну, не завдаючи шкоди аудиторії, зберігаючи пильність і чуйність в умовах війни, де загибель є частиною щоденних новин. В статті розглядається, як повідомляти про Росію та відповідати журналістським стандартам, які передбачають «збалансованість думок» (Семенюта, 2023).

Не можна також обійти увагою і збірник, опублікований Комісією з журналістської етики, який містить 10 рішень щодо діяльності журналістів та медіа після 24 лютого 2022 року. Видання висвітлює юридичні аспекти діяльності медійників під час війни, зокрема питання гендерної рівності, етичні дилеми та журналістські стандарти, на які варто звертати увагу при висвітленні подій війни. КЖЕ опублікувала збірник про саморегуляцію українських ЗМІ під час воєнного стану (Саморегуляція..., 2022).

Тобто всі ці документи свідчать про глибоке занурення у вивчення принципів та підходів до роботи українського журналіста саме під час війни.

Отже, які ж основні характеристики воєнних стандартів журналістики?

- **Точність та перевірка фактів.** Інформація, особливо у кризових ситуаціях, має бути ретельно перевірена з кількох джерел. Помилка може призвести до дезінформації або навіть загрози життю.
- **Об'єктивність та неупередженість.** Важливо подавати факти без емоційної маніпуляції, зберігаючи баланс між різними точками зору.
- **Відповідальність перед суспільством.** Журналіст має усвідомлювати наслідки поширення певної інформації та уникати паніки та чуток серед населення, чий психологічний стан вже є дуже виснаженим. У якості доказу наведемо результати опитування про ментальний стан українців громадські організації «Ти як?», яка наводить дані про те, що в країні суттєво збільшився запит на психологічну підтримку – з 41 % до 71 % порівняно з 2022 роком. 86 % укра-

їнців у 2025 році вважають, що тему ментального здоров'я слід обговорювати більше. На початку 2024 року так вважали 75 %. І більшість українців переживають стан депресії та фрустрації (Ти..., 2025).

- Важливим є також і **конфіденційність та безпека захисту джерел** інформації та журналістів.
- Матеріали про жертв конфлікту повинні подаватися з гуманістичної позиції, без сенсаційності та спотворення фактів. Тож журналіст має прагнути про **етичне висвітлення насильства та страждань**.

Підсумовуючи тему, спробуємо окреслити основні виклики для журналістів під час війни:

- Серед основних з них це, звичайно, боротьба з російською пропагандою. Журналіст має системно моніторити поширення фейкової інформації та спростовувати її ґрунтовними доказами й достовірними матеріалами.
- З розумінням треба підходити також і до військової цензури, яка обмежує доступ до інформації і не завжди дає можливість підготувати якісний та повний матеріал.
- Крім того, соціальні мережі значно пришвидшують поширення неперевіреної інформації, що накладає додатковий обов'язок дотримуватись журналістських стандартів професійними медіа.

Рекомендаціями для працівників медіа під час воєнного стану, можуть бути наступні:

- Перевірка фактів: Завжди перевіряти інформацію з мінімум двох незалежних джерел перед публікацією.
- Етичне використання матеріалів: Використовувати фото та відеоматеріали відповідально, попереджаючи про шокуючий зміст та вказуючи першоджерело.
- Збалансованість висвітлення: Надавати різні точки зору на події, забезпечуючи об'єктивність та неупередженість.
- Дотримання законодавства: Уважно ставитися до обмежень, встановлених під час воєнного стану, зберігаючи при цьому професіоналізм та відповідальність.

- **Повага до людської гідності:** Уникайте експлуатації трагедій та страждань, зберігаючи повагу до постраждалих.

У якості висновка, зазначимо, що журналістські стандарти під час війни є критично важливими для збереження достовірності інформації та уникнення шкоди для суспільства. Дотримання принципів точності, об'єктивності та інших стандартів дозволяє медіа виконувати свою функцію інформування, навіть у складних умовах жорсткої війни, яку веде росія проти нашої держави.

### Список використаних джерел

- Журналістські стандарти та професійна етика в умовах війни. (2024, Лютий). [https://internews.ua/storage/app/media/rang/Materials/2024/FreedomSpeechCom/Standards.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://internews.ua/storage/app/media/rang/Materials/2024/FreedomSpeechCom/Standards.pdf?utm_source=chatgpt.com).
- Коваль, А., & Сидоренко, Т. (2025). Етика журналістики під час військових конфліктів: висвітлення війни в Україні. *Матеріали наукових конференцій Чорноморського національного університету імені Петра Могили*, 1, Серія «Журналістика». <https://mspc.mk.ua/index.php/journal/article/view/153>.
- Семенюта, І. (2023, Серпень 14). Журналістська етика під час війни: Як показати реальність у рамках стандартів. [https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/?utm\\_source=chatgpt.com](https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/?utm_source=chatgpt.com).
- Саморегуляція українських медіа під час дії воєнного стану в Україні: З досвіду роботи Комісії з журналістської етики. (2022, Липень 29). <https://cje.org.ua/library/samorehuliatsiia-ukrainskykh-media-pid-chas-dii-voiennoho-stanu-v-ukraini-z-dosvidu-roboty-komisii-z-zhurnalistskoi-etyky/>.
- Ти як? Психічне здоров'я та ставлення українців до психологічної допомоги під час війни. (2025, Лютий 14). [https://od.cdc.gov.ua/news/ty-yak-psyhichne-zdorov-ya-ta-stavlennya-ukrayintsiv-do-psyhologichnoyi-dopomogy-pid-chas-viyny/?utm\\_source=chatgpt.com](https://od.cdc.gov.ua/news/ty-yak-psyhichne-zdorov-ya-ta-stavlennya-ukrayintsiv-do-psyhologichnoyi-dopomogy-pid-chas-viyny/?utm_source=chatgpt.com).